

Scroll down for your language

Geteilte Erinnerung – Erinnerungskulturen

Luca Melchior

Der Umgang mit der Vergangenheit und der Geschichte von einzelnen Individuen und von Gesellschaften ist geprägt durch individuelle Faktoren – wie z.B. familiäre Erfahrungen und Erlebnisse –, wird aber auch durch soziale Akteur*innen wie z.B. Bildungsinstitutionen maßgeblich beeinflusst, welche bestimmte Perspektiven der Erinnerung an historische Ereignisse und Persönlichkeiten, aber auch auf soziale Praktiken und Prozesse aufwerfen, propagieren und perpetuieren. Sowohl individuelle und familiäre Erinnerungskulturen, die sich aus dem kommunikativen Gedächtnis speisen, d.h. „jene Spielarten des kollektiven Gedächtnisses zusammen, die ausschließlich auf Alltagskommunikation beruhen“¹, als auch gesellschaftlich-öffentliche Erinnerungskulturen, die auf kulturellem Gedächtnis basieren, bestimmen nicht nur, was nicht vergessen werden darf, sondern auch, wie daran erinnert werden soll, und wie die Erinnerung sowie deren Repräsentation gedeutet werden dürfen: Welche Gegenstände erhaltungswert sind, wie sie dargestellt werden sollen, an welche Praktiken erinnert werden muss und wie sie rekonstruiert werden sollen. Erinnerungskulturen sind Manifestationen eines selektiven Gedächtnisses.

Die Geschichte der Alpen-Adria-Region ist sowohl durch jahrhundertlanges friedliches Miteinander der unterschiedlichen sprachlichen, sozialen und nationalen Komponenten, durch den fruchtbaren Austausch sowie durch gemeinsame, geteilte kulturelle Praktiken (z.B. Mehrsprachigkeit) gekennzeichnet, aber auch durch tragische einschneidende Momente der (kriegerischen) Auseinandersetzung und der Konfrontation. Beide Aspekte können und zum Teil werden sehr unterschiedlich gedeutet und erinnert, was wiederum Ursache für neue Konflikte werden kann.

Kann eine Kultur der Erinnerung geschaffen werden, welche – ohne die Konflikte zu vergessen – die verbindenden Momente, die eine gemeinsame und geteilte Geschichte der Alpen-Adria-Region ausmachen, in den Vordergrund stellt und als Basis für ein konstruktives und friedliches künftiges Miteinander gelten kann?

¹ Assmann, Jan (1988), „Kollektives Gedächtnis und kulturelle Identität“, in: Assmann, Jan & Hölscher, Tonio (Hg.), *Kultur und Gedächtnis*, Frankfurt/M., Suhrkamp, S. 9-19, hier S. 10.

Scroll down for your language

Deljeni spomin – kulture spominjanja

Luca Melchior

Ukvarjanje s preteklostjo in zgodovino posameznikov in družb zaznamujejo individualni faktorji kot na primer družinske izkušnje in doživetja, nanj pa merodajno vplivajo tudi socialni akterji, na primer izobraževalne ustanove, ki sprožijo, propagirajo in perpetuirajo določene perspektive spominjanja zgodovinskih dogodkov in osebnosti ter socialne prakse in procese. Tako individualne kot družinske kulture spominjanja, ki se napajajo iz komunikativne zavesti, torej »vseh različic kolektivnega spomina, ki temeljijo izključno na vsakdanji komunikaciji«², kot tudi družbeno-javne kulture spominjanja, ki temeljijo na kulturnem spominu, ne določajo le tega, česar se ne sme pozabiti, temveč tudi način, kako naj se spominjamo in kako naj interpretiramo spomin in njegovo reprezentacijo: kateri predmeti so vredni ohranjanja, kako naj bodo predstavljeni, katerih praks se je treba spominjati in kako naj se jih rekonstruira. Kulture spominjanja so manifestacije selektivnega spomina. Zgodovino alpsko-jadranske regije zaznamujejo ne le stoletno mirno sobivanje različnih jezikovnih, družbenih in nacionalnih komponent, plodna izmenjava mnenj in skupne kulturne prakse (na primer večjezičnost), temveč tudi tragični in skrajni momenti (vojaškega) spopada in konfrontacije. Obeh aspektov se lahko na zelo različen način spominjamo in si ju razlagamo, kar spet daje snov novim konfliktom. Ali lahko ustvarimo kulturo spominjanja, katera – ne da bi pozabili konfliktov – postavlja v ospredje povezujoče momente, ponazarja skupno in deljeno zgodovino alpsko-jadranske regije in postane temelj za konstruktivno in miroljubno sobivanje v prihodnosti?

² Assmann, Jan (1988), „Kollektives Gedächtnis und kulturelle Identität“, in: Assmann, Jan & Hölischer, Tonio (Hg.), *Kultur und Gedächtnis*, Frankfurt/M., Suhrkamp, strani 9-19, tu stran 10.

Scroll down for your language

Podijeljeno sjećanje – kulture sjećanja

Luca Melchior

Način na koji se pojedinci i društva odnose prema prošlosti i povijesti prožet je nizom individualnih čimbenika, primjerice obiteljskim iskustvima i doživljajima, no zamjetan utjecaj pritom mogu imati i institucije poput obrazovnih, i to stvaranjem, promicanjem i perpetuiranjem određenih perspektiva iz kojih se stvara sjećanje na povijesne događaje i osobe. I individualne i obiteljske kulture sjećanja, koje se hrane komunikativnim pamćenjem, odnosno „skupom onih oblika kolektivnoga pamćenja koji se temelje na svakodnevnoj komunikaciji“³, kao i društveno-javne kulture sjećanja temeljene na kulturnome pamćenju, ne određuju samo ono što se ne smije zaboraviti, nego i način na koji se čega treba prisjećati, te na koji način treba tumačiti i predstavljati sjećanje: Koje predmete treba sačuvati, kako ih treba predstavljati, na koje običaje treba podsjećati te kako ih treba rekonstruirati. Kulture sjećanja manifestacijama su selektivnoga pamćenja.

Značajkom je povijesti na prostoru Alpe-Jadrana višestoljetni mirni suživot različitih jezičnih, društvenih i nacionalnih sastavnica, plodna razmjena te zajedničke, međusobno odijeljene kulture i običaja (npr. višejezičnost), ali i tragični odlučujući trenuci (ratnog) sukoba i konfrontacije. Oba se ta aspekta mogu tumačiti te na različite načine oblikovati sjećanje (dijelom se to i čini), a to opet može biti povod za nove sukobe.

Postoji li mogućnost za stvaranje kulture sjećanja koja će u prvi plan staviti značajke koje povezuju i čine zajedničku i podijeljenu povijest prostora Alpe-Jadrana te bi mogle postati temeljem za konstruktivan i miran suživot?

Memoria (con)divisa

³ U izvorniku navod prema Assman, Jan (1988), „Kollektives Gedächtnis und kulturelle Identität“, u: Assmann, Jan & Hölscher, Tonio (Hg.), *Kultur und Gedächtnis*, Frankfurt/M., Suhrkamp, str. 9-19, ovdje str. 10. Prijevod na hrvatski ovdje prema tom navodu. Op. prev.

Scroll down for your language

Luca Melchior

Il rapporto con il passato e la storia dei singoli individui e delle società vengono determinati da fattori individuali – come per es. le esperienze e le pratiche familiari - ma vengono anche influenzati in maniera sostanziale dagli attori* sociali, per es. le istituzioni scolastiche, i quali stabiliscono, propagano e perpetuano determinati angoli prospettici sulla memoria degli eventi e dei personaggi storici, ma anche sulle pratiche e sui processi sociali. Sia le culture della memoria individuali e collettive che si basano sulla memoria comunicativa, cioè quelle varietà di ricordi collettivi basati esclusivamente sulla comunicazione quotidiana, che le culture della memoria pubbliche e sociali, fondate sulla memoria culturale, determinano non solo che cosa debba essere ricordato, ma anche il modo in cui debba essere ricordato e come la memoria e le sue rappresentazioni debbano essere interpretate: quali oggetti vadano conservati, come vadano rappresentati, a quali pratiche facciano riferimento e come debbano essere ricostruite. Le culture della memoria sono manifestazioni di una memoria selettiva.

La storia della Regione Alpe Adria è stata caratterizzata sia da secoli di convivenza pacifica delle sue diverse componenti linguistiche, sociali e nazionali, da scambi fecondi e pratiche comuni e condivise (per es. il plurilinguismo), che da tragici momenti di conflitto (armato) e di confronto. Entrambi gli aspetti possono e vengono, in parte, interpretati e ricordati in maniera diversa, questo fatto può a sua volta essere fonte di nuovi conflitti.

Si può dare vita ad una cultura della memoria che – senza dimenticare i conflitti – metta in evidenza i momenti di unione, le storie comuni e condivise che costituiscono la Regione Alpe Adria, in modo che questa possa fungere da fondamento per una futura convivenza pacifica e feconda?

¹ Assmann, Jan (1988), „Kollektives Gedächtnis und kulturelle Identität“, in: Assmann, Jan & Hölscher, Tonio (Hg.), *Kultur und Gedächtnis*, Frankfurt/M., Suhrkamp, pag. 9-19, qui pag. 10.

Scroll down for your language

Memorie (con)dividue – Culturis de memorie

Luca Melchior

Il rapuart cul passât e cu la storie dai individuîs e des societâts al è sacomât di fatôrs individuâi – p.es. des esperiencis in famee –, ma ancje une vore influençât di atôrs sociâi – p.es. lis istituzions educativis – che a dan, propaghin e perpetuin determinadis prospetivis tal memoreâ personaçs e fats storics, ma ancje su praticis e procès sociâi.

Sedi lis culturis dal memoreâ individuâl e di famee, che si nudrissin di memorie comunicative – p.es. «Chês varietâts di memorie coletive che si fondin dome su la comunicazion di ogni dì»⁴ –, sedi lis culturis dal memoreâ sociâl-public, fondadis su la memorie culturâl, a determinin no dome ce che no si varès di dismenteâ, ma ancje cemût che al varès di vignî ricuardât, e cemût la memorie e la sô raprezentazion a puedin vignî interpretadis: cuâi ogjets a meretin di vignî conservâts, cemût a varessin di vignî presentâts, ce praticis a varessin di vignî ricuardadis e cemût vignî ricostruidis. Lis culturis dal memoreâ a son manifestazions di une memorie seletive. La storie de region Alpe-Adrie e je di une bande caraterizade di secui di coesistenza pacifiche des diferentis componentis linguistichis, sociâls e nazionâls, di scambi produtîf e ancje di praticis culturâls comunis e condividus (p.es. il plurilinguism), ma di chês altre ancje di tragjics e decisîfs moments di conflit e confront (di vuere). Ducj i doi chescj aspjets a puedin – e in cualchi câs a vegnin – interpretâts e ricuardâts in maniere une vore divierse, e ancje chest al pues causionâ gnûfs conflits.

Si pues fâ sù une culture de memorie che – cence dismenteâsi dai conflits – si centri sui moments di leam che a componin une storie comune e condividue de region Alpe-Adrie e che tal avignî e pues dâ la fonde di une costrutive coesistenza di pâs.

⁴ Assmann, Jan (1988), *Kollektives Gedächtnis und kulturelle Identität*, in: Assmann, Jan & Hölscher, Tonio (eds.), *Kultur und Gedächtnis*, Frankfurt/M., Suhrkamp, pp. 9-19, citât di p. 10.

Sommerkolleg – Poletna šola – Ljetna škola – Corsi universitari estivi Bovec 2021/ 2022
»Geteilte Erinnerung - Erinnerungskulturen / Deljeni spomin – kulture spominjanja/ Memoria (con)divisa
– Culture della memoria / Memorie (con)dividue – Culturis de memorie/ Podijeljeno sjećanje – kulture
sjećanja«

Scroll down for your language

Sommerkolleg – Poletna šola – Ljetna škola – Corsi universitari estivi Bovec 2021/ 2022
»Geteilte Erinnerung - Erinnerungskulturen / Deljeni spomin – kulture spominjanja/ Memoria (con)divisa
– Culture della memoria / Memorie (con)dividue – Culturis de memorie/ Podijeljeno sjećanje – kulture
sjećanja«

Scroll down for your language